

Förstudie: Idéburet utvecklingscentrum

Inledning

Hösten 2014 lades ett budgetuppdrag (nr 14a) om att ”utreda utvecklingen av ett idéburet utvecklingscentrum” i Linköpings kommun. Uppdraget har sedan på tjänstemanna-nivå konkretiserats med följande formulering:

Uppdraget består i att göra en förstudie kring hur ett idéburet utvecklingscentrum i Linköping skulle kunna se ut. I detta ingår en behovsinventering och en kartläggning av idéburen sektor samt att i samråd med sektorn utarbeta ett förslag på hur ett idéburet utvecklingscentrum skulle kunna se ut i Linköpings kommun.

Linköpings kommun har i och med *Överenskommelsen mellan den idéburna sektorn och Linköpings kommun* angivit att det finns en avsikt att arbeta för utvecklingen av ett idéburet utvecklingscentrum i Linköping. Vid kontakter med de föreningar som har skrivit under överenskommelsen lyfts återkommande element som skulle kunna ligga inom verksamheten för ett idéburet utvecklingscentrum. Det är till exempel lokaler till föreningslivet, administrativ hjälp och samverkan, möjligheter till dialog med kommunen samt att gemensamt kunna engagera olika målgrupper. Ett idéburet utvecklingscentrum i Linköping skulle även kunna verka för att uppfylla kommunens mål om en sammanhållen kommun. Forskning visar att en stark och vital idéburen sektor har positiva effekter både på folkhälsan samt på den lokala demokratin. I den här rapporten presenteras förstudiens resultat.

Bakgrund

I juni 2012 fattade kommunfullmäktige beslut om *Överenskommelse mellan den idéburna sektorn och Linköpings kommun* (2008:844). Överenskommelsen bygger på fem principer som kommunen och sektorn gemensamt har arbetat fram och skrivit under. En av principerna är principen om långsiktighet och ett av åtagandena i enlighet med den principen är:

Parterna ska utveckla ett ideellt utvecklingscentrum i syfte att stödja en utveckling av den idéburna sektorns organisationer, vara en mötesplats för dessa organisationer samt utveckla samverkan mellan kommunen och sektorn.¹

Ett idéburet utvecklingscentrum kan liknas vid ett näringslivskontor för idéburen sektor. Ett idéburet utvecklingscentrum ska kunna understödja den idéburna sektorns organisationer både med praktiska göromål så som att tillhandahålla samt boka loka-

---

¹ *Överenskommelse mellan den idéburna sektorn och Linköpings kommun* (2008:844) s. 4

ler eller bistå med administrativa tjänster, men även arbeta långsiktigt för en utveckling av sektorn som sådan samt för att förbättra sektorns möjligheter. I det senare uppdraget ligger opinionsbildning, driva sektorsövergripande utvecklingsfrågor samt att på annat sätt bevaka sektorns gemensamma intressen. Ytterligare ett uppdrag som ett idéburet utvecklingscentrum skulle kunna ha är att utveckla samverkan mellan kommunen och sektorn på olika sätt.

Exempel från andra kommuner

Ideellt utvecklingscentrum (IUC²) i Örebro

I Örebro finns sedan september 2009 en liknande verksamhet som uppkom som ett resultat av den policy för Örebro kommuns samverkan med idéburen sektor som slöts 2008 (jämför med *Överenskommelsen* i Linköping). Verksamheten i Örebro har sedan författandet av Linköpings överenskommelse varit en förebild för skapandet av någonting liknande i Linköping (kommunen har t ex varit på två studiebesök till Örebro tillsammans med representanter från idéburen sektor).

I Örebro skapades först ett ideellt utvecklingscentrum som drevs av stiftelsen Cesam och som sedan utvecklades till ett föreningarnas hus i regi av Örebro föreningsråd.

Stiftelsen Cesam drev IUC i Örebro mellan 2009-2013. De beskrev verksamheten som ett "centrum för sociala innovationer och ideellt engagemang" och att de fungerade som en fristående stödfunktion för att öka organisationers möjlighet att synas, utvecklas och tillkännage det ideella arbetet som resurs för Örebroarna. IUC arbetar för att utveckla samverkan; mellan ideella verksamheter, mellan ideell- och offentlig sektor samt tillsammans med individer som önskar göra en ideell insats. IUC Örebros uppdrag består av sex olika delar som de ska arbeta med för att stödja och utveckla idéburen sektor i Örebro kommun:

1. Mötesplats/kontaktpunkt
IUC Örebro ska fungera som en sektorsövergripande mötesplats för föreningslivet. De ska även verka för att knyta kontakter inom sektorn.
2. Dialog
IUC Örebro ska verka för att skapa en arena för dialog mellan offentlig och idéburen sektor.
3. Rådgivning
Funktionera som rådgivare till idéburen sektors organisationer.
4. Utbildning och lärande
Tillhandahålla samt informera om kompetensutvecklande insatser för idéburen sektor samt för det offentliga.
5. Samordning
Vara ett forum för samordnad aktivitet mellan och inom idéburen sektor och offentlig sektor.
6. Innovation
Arbete med idéutveckling och kreativa lösningar.

---

² Observera att förkortningen "IUC" är varumärkesskyddad och bör ej användas framöver, detta var dock den förkortning som Cesam använde i sin kontext.

Finansiering IUC Örebro

Örebro kommun har finansierat IUC Örebro sedan starten 2009. Under september-december 2009 fick IUC Örebro 576 000kr i uppstartsbidrag och 2010-2011 har Örebro kommun finansierat IUC Örebro med en miljon per år. 2011 fattade Örebro kommun om att även finansiera IUC Örebro 2012-2013 med 1 256 284kr.

Föreningarnas hus i Örebro

Sedan 2014 finns Föreningarnas hus i Örebro som drivs av Örebro föreningsråd. Föreningarnas hus har tagit över verksamheten från Cesam och IUC och uppbär även de kommunala bidrag. Inriktningen på verksamheten är liknande, Örebro föreningsråd ska till exempel arbeta med att ”arrangera olika utbildningar och aktiviteter för föreningarna och deras funktionärer, ge tillfällen att få presentera sin verksamhet och möjlighet att påverka förutsättningarna för föreningslivet genom t ex dialogträffar med politiker och tjänstemän i kommunen.”³ Föreningarnas hus beskrivs som ”en arena för ideellt utvecklingsarbete, en central mötesplats för delaktighet, samverkan och utveckling för det civila samhället i Örebro.”⁴

Föreningarnas hus i Örebro erbjuder bland annat:

- Kostnadsfria möteslokaler för föreningar
- Kontor
- Mikrokontor
- Verksamhetslokaler
- Konferenslokal
- Posthantering
- Gemensam skrivare/kopiator
- Bredbandsuppkoppling och WiFi
- Gemensamt pentry
- Husets Café

Föreningarnas hus ligger i centrala Örebro och har ca 2000kvm till sitt förfogande.

Göteborgs föreningscenter

I Göteborg finns en liknande verksamhet som den i Örebro, Göteborgs Förenings-Center, som bildades 1995 och är ett kompetens- och utvecklingscenter för organisationer som bedriver frivilligt socialt arbete i Göteborgsregionen. GFCs huvudsakliga uppgift är att stödja och stimulera medlemsorganisationernas arbete, att utveckla det frivilliga sociala arbetet och att informera om vad frivilligorganisationerna kan bidra med i samhället.

GFC har cirka 90 medlemsorganisationer, bland annat föreningar, frivilligcentraler, kyrkliga organisationer, självhjälpgrupper och telefonjourer. Tillsammans arbetar föreningarna med att hjälpa barn, ungdomar, kvinnor, missbrukare, funktionsnedsatta, patienter och anhöriga. Bland medlemsorganisationerna finns det stora organisationer med hundratals anställda till små ideella föreningar utan anställda. GFC ägs av medlemsorganisationerna som med hjälp av en vald styrelse, styr verksamheten.

³ <https://sites.google.com/site/orebroforeningsrad/verksamheten>

⁴ <http://www.foreningarnashusorebro.se/>

GFC fokuserar främst på att stödja små och nybildade föreningar som har små resurser medan de större medlemsorganisationerna bidrar med sin kompetens och kunskap. GFC växer hela tiden och fler organisationer blir medlemmar. Under de senaste åren har antalet medlemmar fördubblats.

Finansiering GFC

GFC har viss finansiering från Göteborgs kommun (400 000kr årligen) och även extra finansiering från kommunen (600 000kr/år) för en allmän möteslokal som GFC administrerar. Förutom det har GFC intäkter från de föreningar som hyr kontorsplats samt medlemsintäkter.

GFC's roll är att utveckla det frivilliga sociala arbetet genom:

- Att anordna utbildningar och nätverksträffar för medlemsföreningarna och andra intresserade
- Att stödja nya initiativ inom frivilligområdet. Med annonser och artiklar uppmärksammas människor på de behov som finns och om möjligheten att göra en meningsfull insats som frivillig
- Att medverka i och anordna utbildningar tillsammans med övriga sociala ekonomin, offentlig sektor samt universitet/högskolor
- Att informera om frivilligt socialt arbete för att visa på de möjligheter och begränsningar som finns i frivilligarbetet. Påverka politiker och tjänstemän för att skapa bättre förutsättningar för föreningarna.
- Att företräda föreningar i olika partnerskap, t.ex. Göteborgsregionens Sociala Ekonomi, Rådet för social ekonomi i Västra Götalandsregionen.⁵

Verksamheterna i Örebro och Göteborg har många likheter trots att verksamheten i Göteborg är något mer begränsad till att i vissa delar enbart handla om föreningar med social inriktning.

Behovsinventering/kartläggning

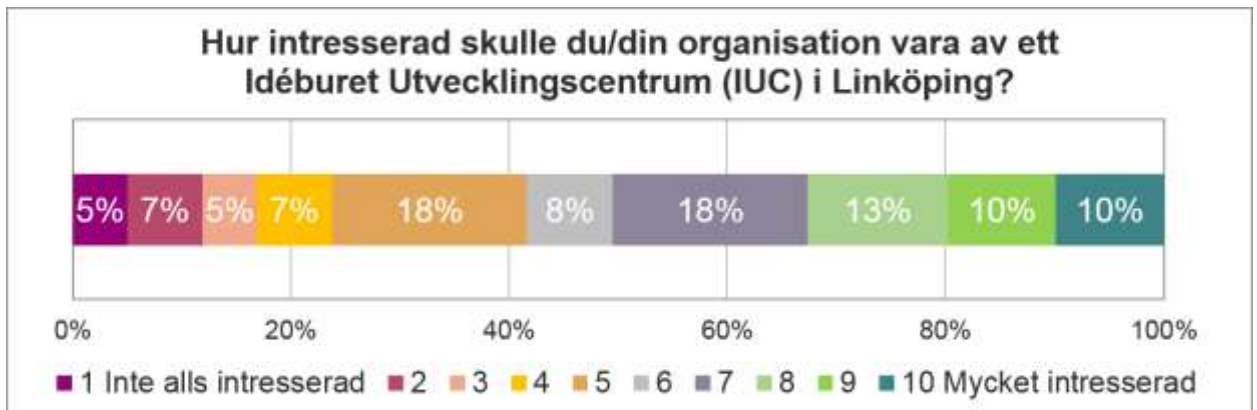
Under hösten 2015 samarbetade kommunen med Skill AB för att skicka ut en enkät till föreningslivet för att ta reda på attityder till ett idéburet utvecklingscentrum samt vilka behov som föreningslivet ser sig ha som skulle kunna kopplas till ett utvecklingscentrum.

Enkäten skickades ut brett i föreningslivet och gick till 461 organisationer. Svarsfrekvensen blev trots flera påminnelser relativt låg – 34 procent – vilket inte är ovanligt med webbenkäter. Frågan är dock varför så många valt att inte svara? En förklaring kan vara att man inte är intresserad av ett idéburet utvecklingscentrum och att de 34 procent som svarat således är de som är allra mest intresserade av ett idéburet utvecklingscentrum. En annan möjlig förklaring är att ett idéburet utvecklingscentrum är ett abstrakt och luddigt begrepp vilket gjorde enkäten svårtillgänglig.

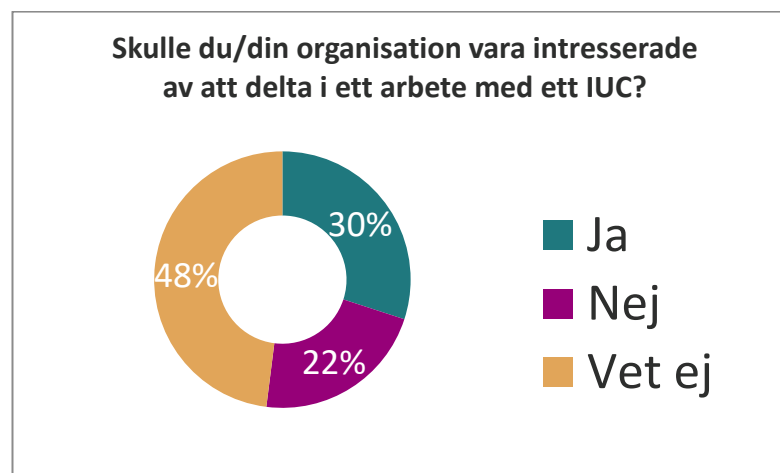
⁵ För mer information se www.gfc.se

En fråga i enkäten handlade om hur intresserad man var av att ha ett idéburet utvecklingscentrum i Linköping:

Av diagrammet ovan framgår att 59 procent angett en 6 eller högre och alltså kan sägas vara intresserade eller mycket intresserade av ett idéburet utvecklingscentrum i Linköping. Om det skulle vara så att de 34 procent som besvarade enkäten är de som är mest intresserade av ett idéburet utvecklingscentrum är detta ett ganska lågt betyg. Det kan ju dock även vara så att man har svårt att bedöma hur intresserad man är innan det är mer klart vad ett idéburet utvecklingscentrum i Linköping kommer att bli.

På frågan om den egna organisationen skulle vara intresserad av att arbeta vidare med ett idéburet utvecklingscentrum svarar 30 procent ja medan 48 procent är osäkra, vilket kan indikera att man vill ha mer information först.

Gällande vad man helst skulle se i ett idéburet utvecklingscentrum i Linköping så har flest svarat information och hjälp vid bidragsansökningar och var föreningen kan söka ekonomiskt stöd. Därefter att ha en mötesplats för samverkan och erfarenhetsutbyte med andra föreningar. Andra områden som lyfts i enkäten är stöd till utveckling av verksamheten, lokaler för möten, utbildningar och föreläsningar.

Verksamheter som efterfrågas är således ganska lika de som erbjuds av Göteborgs föreningscenter och av Örebro föreningshus.

Dialogmöte 23 januari

Den 23 januari 2016 bjöds samtliga 108 organisationer som skrivit under Överenskommelsen mellan Linköpings kommun och den idéburna sektorn in till ett dialogmöte. Temat för mötet var ”*Hur kan vi skapa ett idéburet utvecklingscentrum för civilsamhället i Linköping kommun?*”

För att underlätta diskussionen och för att konkretisera vad ett idéburet utvecklingscentrum kan vara så besöktes mötet av Pia Svanqvist från Göteborgsföreningscenter som berättade om deras verksamhet. På mötet presenterades även resultatet från enkäten samt att det hölls en workshop om ett idéburet utvecklingscentrum i Linköping.

Workshopen visade ett stöd för ett idéburet utvecklingscentrum i Linköping. Samtliga workshopgrupper (totalt 11st med ca fyra personer i varje) utom en svarade ja på frågan om ett idéburet utvecklingscentrum behövs i Linköping. De som svarade nej angav ändå att de delar som skulle kunna ingå i ett idéburet utvecklingscentrum behövs (lokaler, administration, utbildning etc), men att just lokalfrågan snarare kan lösas via befintliga lokaler tex via skolan (vilket givetvis kan vara en idé, det ena behöver inte utesluta det andra).

De flesta vill ha en modell för huvudmannaskap som påminner om den i Göteborg, dvs en huvudman som är oberoende av kommunen och som består av en ideell förening. Några påpekar att ett behov av stöd från kommunen (finansiellt men kanske även gällande annat inledningsvis) dock behövs.

Kommunens behov

För kommunens del skulle ett idéburet utvecklingscentrum kunna underlätta kontakterna med idéburen sektor och förstärka samarbetet på olika sätt. Kommunen skulle även få en starkare (mot)medpart i sektorn genom att de samlas delvis under ett paraply och därför på ett mer effektivt och tydligare sätt kan driva sektorns gemensamma frågor. Idag finns det även frågor som hamnar mellan stolarna eller som föreningslivet som enskilda föreningar inte mår med, som skulle kunna fångas upp via ett idéburet utvecklingscentrum. Ett tydligt exempel på detta var under hösten 2015 då många i Linköping ville engagera sig i flyktingfrågan men inte visste var de skulle vända sig. Här hade föreningslivet varit betjänt av en enande kraft för engagemang och frivilliginitiativ, vilket också skulle ha underlättat för kommunen. Ett idéburet utvecklingscentrum skulle alltså även kunna utgöra ett viktigt stöd för kommunen såväl som för enskilda Linköpingsbor.

Processen framöver

Idag finns en ambition från Linköpings kommun att bilda ett idéburet utvecklingscentrum – i och med överenskommelsen och sedermera befast via budgetuppdraget – dock finns ingen budget. Det är heller inte klart vem som ska driva processen.

I och med enkätundersökningen och den kartläggning/behovsinventering som genomförs utförts finns ett embryo till hur ett idéburet utvecklingscentrum skulle kunna se ut i Linköping, med viktiga komponenter utpekade. För att komma vidare krävs att idéburen sektor själva driver det utvecklingsarbetet. Det behöver finnas ett starkt driv i frågan från sektorn som själva behöver lösa frågan kring framtida huvudman och mer exakt utformning.

Detta är en process som inte är helt enkelt för många olika (och inte sällan små) organisationer att driva. Därför har kommunen lovat att kalla samman de som på mötet sagt sig vara intresserade av att driva frågan för att de ska kunna formera sig och diskutera framtid. Detta kommer att ske under hösten 2016.

För att idéburen sektor ska ha möjlighet att arbeta med frågan på den nivå som krävs så behöver de troligen ett finansiellt stöd. Ett förslag från mötet 23 januari och ett möjligt nästa steg är att gruppen skriver fram en projektansökan till kommunen om ett arbete med en uppstart av ett IUC och att kommunen utifrån denna kan bevilja ett visst stöd för att facilitera deras arbete. På mötet 23 januari diskuterades även att skapa en förening av föreningar för att arbeta med frågan om ett idéburet utvecklingscentrum.

Frågan gällande huvudman och inriktning behöver lösas innan mer konkreta frågor som utformning och lokaler tas upp. Här finns även möjliga samordningsvinster att göra.

Frågor att följa upp

Föreningshuset Fontänen

På mötet diskuterades föreningshuset Fontänen och den verksamhet och den för- eningsservice som erbjuds där.⁶ Här behöver man forska vidare i hur ett idéburet ut- vecklingscentrum och Fontänen skulle kunna samarbeta. Det behövs dels en politisk diskussion involverande ansvarig politiker för idéburen sektor samt representanter för äldre och omsorgsnämnderna och hur man ser på detta politiskt samt givetvis dis- kussioner med föreningen Fontänen.

Lokaler

Lokalfrågan är stor inom föreningslivet och brist på lokaler för verksamheter är ett ständigt problem. Dock kan det vara så att problemet med lokaler snarare än en abso- lut brist handlar om brist på vetskap om lokaler och brist på samordning. De lokaler som kan hyras via kommunens lokalbokning är långt ifrån de enda som kan nyttjas av föreningslivet. Många föreningar har egna lokaler med låg nyttjandegrad som skulle kunna vara en resurs för andra. Här finns ett behov av samordning. En idé som diskuteras är således att ett idéburet utvecklingscentrum kan ha en sådan roll och istället för egna lokaler kan tillse att samordna och sprida information om befintliga lokaler. Särskilt om centret samför läggs med en annan verksamhet (så som tex Fon- tänen) kan en sådan lösning vara mycket attraktiv.

---

⁶ Fontänen är ett föreningshus för handikapp- och pensionärsföreningar. Sedan 1994 drivs förenings- huset Fontänen av den ideella ”hyresgästföreningen” Fontänen som har i uppdrag av Linkö- pings Kommun att sköta driften och utvecklingen av Fontänen. Fontänen har många element som skulle kunna ingå i ett idéburet utvecklingscentrum så som lokaler (både för möten och kontor etc), administrativ hjälp mm.